HÄGERSTEN-LILJEHOLMENS
STADSDELSFÖRVALTNING
AVDELNINGEN FÖR PERSONALFRÅGOR OCH
UTFÖRARE INOM ÄLDREOMSORGEN

Handläggare: Anneli Rydström
Telefon: 08-508 22 068

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2012-03-22

Planering för Axelsbergs servicehus

Inriktningsärende

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltnings förslag om avveckling av Axelsbergs servicehus som servicehus i enlighet med tjänstutlåtandet.

2. Stadsdelsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att säga upp lokaler och servicehuslägenheter vid Axelsbergs servicehus fr.o.m. 1 september 2012.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Yvonne Goldberg
avdelningschef

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket godkänner inte att lägenheterna på Axelsbergs servicehus används som servicehuslägenheter med nuvarande utformning av badrummen, vilket också har fastställts av förvaltningsrätten. Stadsdelsnämnden och fastighetsägaren Micasa har därför fått vitesföreläggande om 2 mnkr vardera om åtgärder inte vidtas.
I staden och stadsdelen finns samtidigt en överkapacitet av servicehuslägenheter.

Förvaltningen föreslår att Axelsbergs servicehus avvecklas som servicehus och att lokalerna sägs upp fr.o.m. 1 september 2012. Förvaltningen anser att Axelsbergs servicehus skulle lämpa sig väl som seniorboende. De boende på Axelsbergs servicehus ges möjlighet att bo kvar om de så önskar. Det finns sedan tidigare ett seniorboende vid Axelsberg.

Varje boende kommer att erbjuds individuellt samtal med biståndshandläggare för att ta reda på den enskildes behov och önskemål i boendefrågan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personalfrågor och utförare inom äldreomsorg och avdelningen för samhällsplanering i samverkan med fastighetsägaren Micasa AB.

De fackliga organisationerna har informerats den 6 mars och den 13 mars 2012 och pensionärsrådet den 20 mars.

Bakgrund

I staden och stadsdelarna pågår en ständig planering och anpassning av boendeformer för äldre för att på bästa sätt använda de resurser staden avsatt för äldreomsorg för att kunna möta de äldres behov och efterfrågan. Genom åren har servicehusen varit föremål för förändringar. Servicehus har avvecklats, byggts om till vård- omsorgsboende, seniorboende och de senaste åren till trygghetsboende.

Boendeformer för äldre

Stockholms stad erbjuder äldre en mångfald av olika boendeformer. Det finns vård- och omsorgsboende för äldre med omfattande omvårdnadsbehov, profilboende som riktar sig till äldre med särskilda behov samt servicehusboende. För dessa boendeformer behövs ett biståndsbeslut.

För lägenhet i seniorboende och trygghetsboende ställer sig den äldre i kö hos Bostad Stockholm. Inget biståndsbeslut krävs. Nedan presenteras servicehus och seniorboende närmare.

Servicehus

Servicehus är en särskild boendeform för äldre. Beslut om servicehus ges i form av ett individuellt behovsprövat bistånd enligt 4 kap. 1§ i socialtjänstlagen, SoL. I stadens riktlinjer framgår att i de fall den enskildes vård- och omsorgsbehov inte kan tillgodoses i ordinärt boende, trots insatser från hemtjänst, kan det vara aktuellt med ett vård- och omsorgsboende med hemtjänst, så kallat servicehus. Bedömningen för servicehusboende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes ålder, upplevelse av otrygghet och allmänna hälsotillstånd beaktas.

- Beviljas efter biståndsbedömning av stadsdelsförvaltningens biståndshandläggare.
- Den som har beviljats hemtjänst får insatserna utförda av servicehusets personal.

- Hälso- och sjukvård t.o.m. sjuksköterska. Sjukgymnast och arbetsterapeut finns på servicehus.
- Trygghetslarm
- Gemensamhetslokaler
- Restaurang/café kan finnas.

Seniorboende

- Äldre från 65 år kan ställa sig i kö till ett seniorboende.
- Den äldre väljer själv, det krävs inget biståndsbeslut.
- Förmedlas av Bostad Stockholm efter kötid.
- Den som har beviljats hemtjänst väljer utförare enligt stadens kundvalssystem.
- Trygghetslarm
- Gemensamhetslokaler
- Hälso- och sjukvården utförs av landstingets primärvård. Varje boende kan välja vårdcentral och husläkare enligt Vårdval Stockholm.
- Restaurang/café kan finnas.

Planering av boende för äldre

I takt med att efterfrågan minskar har staden bedömt att servicehusen kan komma att omvandlas till främst trygghetsboende. Servicehus ska dock finnas kvar som boendeform så länge det finns ett behov och en efterfrågan. Tio servicehus i staden har omvandlats till trygghetsboende.

I juni 2011 överlämnade äldrenämnden ett förslag till boendeplanering för äldre i Stockholms stad till kommunstyrelsen. I äldreboendeplanen föreslås att ytterligare tre servicehus, Axelsberg, Trekanten och Skolörten omvandlas. I stadens budget för 2012 har beslutats att berörd stadsdelsnämnd kan fatta slutligt beslut i denna fråga.

Befolkningsutveckling

Stadsdelsnämnderna Hägersten-Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö ingår i region Västra Söderort. Stadsdelsförvaltningarna har under flera år följt behovet och samverkat i planeringen av olika boendeformer för äldre i regionen. Detta för att få en bra balans mellan utbud och efterfrågan på boendeformer för äldre. Stadsdelsförvaltningarna har nyligen uppdaterat den regionala äldreboendeplanen.

Befolkningsutvecklingen i Hägersten-Liljeholmens stadsdel följer regionens och stadens befolkningsutveckling. I Hägersten- Liljeholmens stadsdel minskar antalet personer över 80 år med 12% fram till 2017. Därefter ökar antalet äldre för att först i mitten på 2020- talet uppnå dagens nivå.

Behov av servicehusboende

Servicehus är gemensam resurs för hela staden. I dagsläget finns 244 outhyrda servicehuslägenheter i Stockholms stad, vilket innebär att det finns en överkapacitet av servicehuslägenheter.

I Hägersten-Liljeholmen finns det totalt 260 servicehuslägenheter fördelade på de tre servicehusen Axelsbergs servicehus med 56 lägenheter, Fruängsgårdens servicehus med 104 lägenheter och Trekantens servicehus med 100 lägenheter. Den 1 mars 2012 var 55 servicehuslägenheter outhyrda,varav 24 vid Axelsbergs servicehus, 13 vid Fruängsgårdens servicehus och 18 på Trekantens servicehus.

185 personer från Hägersten-Liljeholmens stadsdel bor på servicehus varav 161 har hemtjänstinsatser. Merparten bor på stadsdelens servicehus. På servicehusen inom stadsdelen kommer 50 boende ursprungligen från andra stadsdelar och en boende från annan kommun.

Under 2011 inkom 88 ansökningar om servicehusboende från äldre i stadsdelen Hägersten-Liljeholmen, varav 31 fick bifall och 57 avslogs. Av de äldre om fått avslag bor nio personer i andra kommuner. Det vanligaste skälet för avslag har varit att behoven kan tillgodoses i hemmet genom hemtjänstinsatser. I de fall ansökan grundats i att fastigheten saknat hiss har den äldre fått avslag och hänvisats att söka annan bostad via Bostad Stockholm. Tre personer har ansökt om servicehusboende på grund av stambyte i den fastighet de bor i och då fått avslag. Elva personer har valt att överklaga stadsdelsförvaltningens beslut. Av de elva domar som meddelats har sju fastställt stadsdelsförvaltningens beslut.

Axelsbergs servicehus

De boendes behov på Axelsbergs servicehus

Det bor 34 personer, varav två par, på Axelsbergs servicehus. 31 boende har hemtjänstinsatser och 27 hälso- och sjukvårdinsatser (”inskrivna i hemsjukvården vid servicehuset”). Av de 34 boende kommer fem boende från andra stadsdelar.

Av de 31 boende som har hemtjänst har fem boende endast serviceinsatser, såsom städning, inköp och hjälp med tvätt.

Nio boende har daglig hjälp och 13 boende har daglig hjälp flera gånger per dag med flera olika insatser som måltider, personlig omvårdnad det vill säga insatser för att ”klara dagen”. Fyra boende har omfattande omvårdnadsbehov och där det behövs dubbelbemanning.

Beskrivning av fastigheten

Axelsbergs servicehus är beläget vid Axelsbergs centrum i Hägersten och har ett attraktivt och tillgängligt läge med närhet till service, vårdcentral, tunnelbana och fina grönområden.

Servicehuset är byggt 1983. Fastigheten där Axelbergs servicehus är belägen består av tre huskroppar, hus 41 som byggts om från servicehus till vård- och omsorgsboende, hus 43 som är servicehus och hus 45 som är seniorboende och som tidigare varit servicehus. Husen utgör en del av centrumbildningen i Axelsberg.

I entrén mot torget finns en caféverksamhet som drivs av en privat entreprenör. Vidare finns en samlingssal för uthyrning. I korridoren mellan hus 41 och hus 43 finns klubbrum. I anslutning till fastigheten mot torget ligger hår- och fotvård, som drivs privat.

Servicehuset har 56 lägenheter. 24 lägenheter är outhyrda som servicehuslägenheter.

Krav på ombyggnad

Arbetsmiljöverket konstaterade vid sin granskning att hygienutrymmena vid servicehuset inte uppfyller arbetsmiljökraven.
Arbetsmiljöverket ställer krav på att det ska vara minst 80 cm fritt utrymme vid sidorna av toalettstolen och 130 cm framför toalettstolen för att personalen ska kunna arbeta säkert. På Axelsbergs servicehuset uppfylls inte dessa krav fullt ut.

Stadsdelsnämnden och fastighetsägaren Micasa har därför fått vitesföreläggande om 2 mnkr vardera om åtgärder inte vidtas.

Förvaltningens bedömning är att personalens arbetssätt är säkra och fungerar bra. Stadsdelsnämnden och Micasa AB överklagade därför Arbetsmiljöverkets beslut till förvaltningsrätten.

I december 2011 fick stadsdelsnämnden och Micasa besked om att förvaltningsrätten fastställt Arbetsmiljöverkets föreläggande. Åtgärder enligt Arbetsmiljöverkets krav ska vara genomförda senast den 31 december 2012.

Servicehuslägenheternas hygienutrymme/badrum

Arbetsmiljöverket ställer krav på att det ska vara minst 80 cm fritt utrymme vid sidorna av toalettstolen och 130 cm framför toalettstolen. På Axelsbergs servicehus uppfylls kravet på 80 cm vid en sida av toalettstolen. Hygienutrymmena har följande mått.

Totalt mått: 230 x 167 cm
Fritt utrymme framför toalettstolen: 100 cm om man mäter från toalettringen.
Fritt utrymme bredvid toalettstolen mot dusch: 95 cm
Fritt utrymme bredvid toalettstol mot handfatet: 25 cm

Det finns sex lägenheter har extra handikappanpassade kök och extra stora hygienutrymmen. Tre av dessa är outhyrda.

Personal

På servicehuset arbetar en enhetschef, en bitr. enhetschef, 14 omvårdnadspersonal (vårdbiträden och undersköterskor), en sjuksköterska under dagtid samt en arbetsterapeut och en sjukgymnast. Personal finns dygnet runt, utifrån de äldres behov.

Jämförelse servicehus och seniorboende vid Axelsberg

Vad innebär en omvandling från servicehus till seniorboende för de boende på servicehuset?

Kvarboende

Den boende som så önskar bor kvar i sin lägenhet.

Hyra för den boende

För befintliga boende på servicehuset som bor kvar i sin lägenhet i samband med omvandlingen till seniorboende görs ingen hyreshöjning.

Hemtjänst

Både för den äldre som bor på servicehus och seniorboende och har behov av hemtjänst gäller att den äldre ansöker om detta hos förvaltningen. Behovet utreds och beslut fattas av en biståndshandläggare. Hemtjänst utförs utifrån den enskildes biståndsbeslut och kan ges alla tider på dygnet. På servicehus utförs hemtjänstinsatserna av servicehusets vård- och omsorgspersonal. I seniorboende väljer den boende som beviljats hemtjänst själv hemtjänstutförare inom stadens kundvalsmodell. Inom Hägersten-Liljeholmens finns såväl privata som kommunal hemtjänstutförare i området. Biståndshandläggaren informerar om vilka hemtjänstutförare som finns i stadsdelen.

Trygghetslarm

Både boende på servicehus och seniorboende erbjuds trygghetslarm. Inställelsetiden är max 30 minuter.

Hälso- och sjukvård

På servicehus utförs hälso- och sjukvården av sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast som finns på servicehuset. Läkarinsatserna utförs av landstingets primärvård. På Axelsbergs servicehus utförs läkarinsatserna av Axelsbergs vårdcentral. Den boende har även möjlighet att välja husläkare utifrån Vårdval Stockholm. På seniorboende utförs hälso- och sjukvården av landstingets primärvård/vårdcentral. Varje boende kan välja vårdcentral och husläkare enligt Vårdval Stockholm. Axelsbergs vårdcentral är den vårdcentral som ligger närmast. Rehabilitering av sjukgymnast och arbetsterapeut utförs av ReAgera Kliniken.

Hemsjukvård

Med hemsjukvård menas den sjukvård som sköterskor och undersköterskor utför i den boendes/patientens hem.
Det är samma kriterier för hemsjukvård på servicehus som på seniorboende. Den boende/patienten ska på grund av medicinska skäl eller funktionshinder ha behov av hälso- och sjukvårdsinsatser som ska vara varaktiga och beräknas kvarstå under minst 14 dagar. Den boende/patienten ska ha behov av minst två insatser i hemmet per kalendermånad för att definieras och registreras som hemsjukvårdspatient. Detta innebär att den boende som har behov av hemsjukvård både får det oberoende om de bor på servicehus eller seniorboende.

Gemensamhetslokaler

I entréplanet finns en samlingssal för uthyrning. Det blir ingen skillnad vid en omvandling av servicehuset till seniorboende.

I servicehuset finns gemensamhetslokaler. Vid en omvandling till seniorboende blir det fastighetsägaren Micasa som ansvarar för dessa lokaler.

Seniorhälsan

På Axelsbergs servicehus anordnas olika former av aktiviteter för de boende, bl.a. genom Seniorhälsan som är ett koncept för att hålla äldre i stadsdelen aktiva och vid god hälsa genom att erbjuda fysiska aktiviteter, social samvaro och kultur. . Seniorhälsans verksamhet påverkas inte av om huset används som servicehus eller seniorboende

Café

I entrén mot torget finns en caféverksamhet som drivs i privat regi. Caféets verksamhet påverkas inte av om huset används som servicehus eller seniorboende.

Hår- och fotvård

I anslutning till fastigheten mot torget ligger hår- och fotvård, som drivs privat. Hår- och fotvården påverkas inte av om huset används som servicehus eller seniorboende.

Delaktighet och inflytande

Både på servicehus och seniorboende finns möjlighet till inflytande för de boende. På servicehus bl.a. genom förtroenderåd och på seniorboende genom boråd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Målsättningen är att det ska finnas ett brett utbud av olika boendeformer i stadsdelen, som kan passa äldres olika behov och som också kan variera över tid.

Planering av boendeformer för äldre är därför en högst angelägen fråga. Staden, regionen och stadsdelen behöver ständigt se över behovet så att utbudet motsvarar de äldres behov och efterfrågan. Boendet ska vara modernt, tillgängligt och anpassat såväl utifrån den äldres behov som vård- och omsorgspersonalens behov när insatser utförs av dem. Valfrihet, självständighet, gemenskap och trygghet är viktigt för den äldre.

I stadsdelen finns olika boendeformer såsom vård- och omsorgsboende, servicehus och seniorboende. Samtidigt finns en överkapacitet av servicehuslägenheter såväl i staden som i stadsdelen. Förvaltningens bedömning är att behovet av

servicehusboende inom stadsdelsområdet samt närområdet även efter uppsägning kan tillgodoses. Förvaltningen föreslår därför att Axelsbergs servicehus avvecklas som servicehusboende och lokalerna sägs upp och återlämnas till fastighetsägaren Micasa, fr.o.m. 1 september 2012.

Förvaltningen anser att Axelsbergs servicehus skulle lämpa sig väl som seniorboende. I fastigheten finns sedan tidigare ett seniorboende. Det är fastighetsägaren Micasa som ansvarar för seniorboende och fattar beslut om detta.

I stadsdelen finns det många bostadshus som saknar hiss. Detta kan innebära svårigheter för den äldre att komma ut och fortsätta att leva ett självständigt liv. Förvaltningens bedömning är att ytterligare ett seniorboende skulle bidra till att ge fler äldre möjlighet att bo kvar i stadsdelen och få ett tillgängligt och anpassat boende och som kan tillgodose behovet av trygghet, social samvaro och självständighet. Den äldre ges också möjlighet att själv välja när man vill flytta.

Information och dialog

De boende och deras anhöriga ska känna sig välinformerade om vad som händer på Axelsbergs servicehus. Både muntlig och skriftlig information har getts till boende och anhöriga och ska fortsätta att ges.

Den 17 november 2011 inbjöds boende och deras anhöriga till frågestunder i mindre grupper på Axelsbergs servicehus, där förvaltningen informerande om vad en eventuell omvandling av servicehuset till seniorboende skulle kunna innebära. Den 5 december 2011 besökte stadsdelsnämndens politiker de boende på Axelsbergs servicehus för information och dialog om servicehuset. Skriftlig information med frågor och svar om seniorboende på Axelsberg delades ut den 5 december 2011. Nyhetsbrev samt information har också skickats ut till de boende den 12 mars 2012.

Pensionsrådet och Axelsbergs förtroenderåd har informerats och ska fortlöpande informeras vid sina sammanträden.

Individuellt samtal

Varje boende kommer att kontaktas av biståndshandläggare för ett individuellt samtal där behov och önskemål tas upp. Det kan handla om att bo kvar, önskemål om att flytta till ett annat servicehus eller kanske till ett vård- och omsorgsboende om sådant behov framkommer.

Flytt och flyttkostnader

För dem som väljer att flytta, står förvaltningen för de boendes flyttkostnader.

Personal

Personalen har tidigare informerats vid ett informationsmöte den 8 november 2011.

En omvandling till seniorboende kan komma att innebära att personal blir övertalig. Förhandlingar kommer att ske med de fackliga organisationerna. Ett ökat behov av personal kommer att uppstå inom hemtjänsten.

Personalen informeras om förändringarna dels vid arbetsplatsträffar och dels vid särskilda informationsmöten. Frågan tas också upp vid lokal samverkansgrupp, avdelningens samverkansgrupp och förvaltningsgruppen.